

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo

Stane četrtletno: K 10.000

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.

Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 11. junija 1924.

Št. 24.

Napad na Seipela.

Božji blagoslov in božja kletev sta nad svetom: seješ in se veseliš vsaki dan upapolne rasti; drevesca si nasadil in kakor v raji se ti zdi, ko v toplih majnikovih dneh zagrinja vonj mladega cvetja vso vas; vsaka cvetka na drevesu je lepa, lepša kakor deviška nevesta da dan svoje poroke. Glej to je božji blagoslov v naravi. A mila pomlad prekmalu preide v vroče poletje: na nebu se zbirajo temni oblaki, dvigne se burja: blisk zablisne čez nebo, votlo bobnenje in gromenje mu sledi: debela kaplja pleskne na tla, druga trša, tretja zmrzla: gosto se vsuje ledena toča in čez par minut je polje zrelo in pospravljeno, več ni treba žanjic in mlatičev. Ob bregu pa se joče kmet in se po-prašuje: Kaj bomo jedli, kako plačali posle in davke? Glej, to je kletev božja, kazen in izkušnjaja, zemlja nam je dolina solz, trnje in osat nam rodi.

Božji blagoslov in božja kletev sta tudi nad človekom: „Kaj je človek, da se ga Bog sponinja? Le malo je nižji od angelov, s krasoto in častjo ga je Bog venčal in postavil nad dela svojih rok. Vse je podvrigel njegovim nogam, živali na polju, ptice pod nebom, ribe v morju“. Kaj sta oče in mati svojim otrokom? Kolika je njuna ljubezen! Kako smo navezani drug na drugega v družini, v občini, v državi, v narodu! Kako zamore biti to človeško srce dobro in usmiljeno! A glej tudi kletev: Kajn ubije Abela, Jakopovi sinovi prodajo brata v Egipt, v kruto sužnost! Ali je to še človek, le-ta stvar brez srca in usmiljenja? Rimljani in Grki so tristo let morili kristjane, požigali njihove vasi, ali je to človek, ali zverina? Ali so bili francoski revolucionarji ljudje ali zverine, ko so morili vse, kar je nosilo plemenitaško ime, vse kar je bilo duhovnik, ali redovnik? Ali so zverine boljševiki, ki so lani in predlanskem 20 milijonov ljudi pobili ali jih mirno pustili umreti lakote? Res je tudi vojna nekaj krutega, ali vojna je neizogibna, ako narod drugače ne more braniti svojih pravic, potrebna, kakor je potreben tudi sodnik. Ali revolucija ni več vojna. Tu je blodnja, ki se od

časa polasti duš, kakor prihajajo nad ljudi bolezni in jih pobira hitra smrt,

Duševna blodnja je bil ob času sv. Dominika upor Katarov in Valdenzev v južni Franciji, duševna blodnja je bila Lutrova reformacija, duševna blodnja francoska revolucija. Ko govoriš z norcem v norišnici, ne boš takoj zapazil, da je nor. Govoril bo nekatere reči pametno, potem pa boš le videl, da vse ni pravilno in ga boš pomiloval: nesrečnež! Ko je priznani voditelj socialnih demokratov Bebel obetal ljudem: iz prsti bomo v tovarnah delali kruh in kmetov več treba ne bo, moramo imenovati tudi to blodnjo! Vsa polja bomo umetno rosili z vodovodi, blodnja je to! Tako se norec buta z glavo ob skalo naravnih postav. Svoje postave ima tudi človeško srce, preko teh postav pelje pot le v pogubo: Boga ni! ti pravijo: blodnja! Duše ni! blodnja, zakona ni treba, blodnja, nečistost ni greh, grda blodnja, zasebno imetje je tatvina, blodnja, vsaki gospodar izkoriščevalec, blodnja, treba vso last razdeliti, potem bomo živeli vsi kakor v raji: blodnja! Strup teh blodenj pa se danes trosi po tisočih listih in tisočih shodih prosto v srca nerazsodnega ljudstva. Stvar bi se lahko uravnala, ko bi bilo mogoče del sveta odločiti zagovornikom teh blodenj: naj poskusijo. A to ni mogoče: navezani smo drug na drugega, in zato nam ne more biti vse eno, kaj govore ljudje, ki so z nami pod tisto streho, v tisti občini, v tisti državi! Ne moremo trpeti, da se priprostemu ljudstvu govori na shodih, kot bi bili vsi ljudje tatovi. Ne moremo trpeti, da se zasmehuje in zaničuje vse, kar je bilo do zdaj častivredno, in da se končno na Seipela nastavi samokres in se ga počti, kakor divjo zver. Zadnji čas je že, da se ljudstvo zavé: Kam smo prišli? Ali še pridemo iz teh blodenj ali bo vse propadlo? Krščanska vera je luč sveta, je solnce sveta, je sol sveta. Brez te soli bo svet segnil, kakor meso, ako ga ne soliš. Menda je gniloba se zajedla že do skrajnosti, ker smo se v javnem življenju obrnili od verskih in naravnih načel že predaleč v stran.

samoto, katero le trenutno prekine rezek, polslišen vrišč divjih golobov, ki gnezdiijo po zidovju. Drugače pa vlada tu mir in tihota — ljubim samoto. Izprehajajoč se po nekdanjem grajskem dvorišču, ogledujoč nekdanje, a še dobro ohranjene podzemeljske kleti in ječe, stopajoč po razsutem kamenju padlega oboka grajskih soban, se zamislim v davno preteklost, ko je vladalo tu življenje in šum.

Grad je popolnoma razpadel, samo gole stene štrlijo v nebo, oboki zgornjih nadstropij so padli skupaj. Spodnji del je bolje ohranjen, tu se vidijo še dobro ohranjene, lepe štukature in lep portal. Mogočen in masiven obok bo kljuboval vremenu še stoletja. Zobu časa kljubuje tudi dobro ohranjeni okrogli stolp na severni strani z nekdanjo kapelico, odkoder se nudi obiskovalcu krasen razgled po šentjurski fari. Istotako stoji na južni strani še obrambeni stolp z vijugastimi stopnicami, odkoder je peljala zložna, okrog hriba se vijoča cesta v ravnino. Vzdana je bila tukaj kamenita plošča, katero so pa pred leti vsled zgodovinske važnosti spravili drugam, z latinskim in nemškim napisom, ki se glasi slovensko sledeče:

Sirota dala gradu je ime,
O Bog, ki oče si sirot,
Mogočen Stvarnik vseh stvari,
Varuj to hišo vsaki čas.

In ta napis je dal povod sledeči pripovedki o nastanku Važenberškega gradu:

Uhoga deklica je stanovala s svojimi slepimi stariši v siromašni koči ob poznejšem Važenberškem ribniku ter morala skrbeti poleg teh še za mlajšega brata. Deklica, polna ljubezni do starišev in do brata, jim je hotela pomagati iz uboštva. Zato je prosila velikokrat ljubega Boga, naj bi kje na pošten način dobila toliko denarja, da bi mogla oskrbeti stariše in brata.

Bog jo usliši. V sanjah ji je bilo nekoč rečeno, naj gre na hrib z brinjevo vejico v roki. Kjer se vejica nagne k tlom, tam naj koplje. In res najde toliko, da so bili oskrbljeni stariši in brat. Našla je še več, toliko namreč, da je mogla pustiti sezidati grad, ki je dobil ime „Waisenberg“, ker ga je sezidala sirota, ki je sicer imela še žive stariše, a vendar tako uboga, da je bila popolnoma izročena dobri sreči.

List stane od 1. julija do 30. septembra za:

Avstrijo 10.000 K
Jugoslavijo 25 D
Posamezna številka 1.000 K

Sprejem v I. gimnazijski razred v Celovcu.

Pismene prijave za sprejemni izpit je treba do 25. junija doposlati gimnazijskemu ravnateljstvu in sicer s sledečimi prilogami:

- krstni list,
- domovnico,
- popis učenca, izdan od vodstva tamojšnje ljudske šole, ki ga mora šolski vodja sam neposredno odposlati na gimnazijsko ravnateljstvo.

Prijava za sprejemni izpit se lahko priloži prošnji za sprejem v Marijanišče in sicer do 15. junija. Priporočljivo je, da se takoj prosi za sprejem v Marijanišče, da bodo kandidati še tudi za časa izkušenj, ki trajajo dva do tri dni, preskrbljeni s stanovanjem in hrano. Prošnje za sprejem v Marijanišče se morajo uposlati najkasneje do 20./VI. t. l.

Izkušnja:

1. Nemščina:

Vezano, jasno in razumno čitanje, razlaga stavka in besede (analiza); ponovitev prečitane s prostimi besedami.

2. Slovnica:

Pravopis, razširjeni navadni stavek, razčlenitev navadnega in sestavljenega stavka, vse oblike stavka in govora in besedna tvorba.

- b) Računstvo:

Štirje temeljni računski načini s celimi števili in z vsebujočimi nalogami. (Naloga z besedilom.) Računanje na pamet tudi z navadnimi vlomki.

Vsi kandidati morajo položiti pismeni in ustmeni izpit.

PODLISTEK

Kovač Franc:

Kako je nastal Važenberški grad?

Cesta, ki pelje iz Malega Št. Vida na Velikovec, po samotni in idilični pokrajini, pod gozdnimi obronki Svinjske planine, nudi potniku mnogo naravnih krasot in zanimivosti. Vsa okolica ima nekaj starinskega in zago-netnega na sebi; mnogobrojne razvaline starih gradov nam pričajo, da je nekoč tukaj gospodaril jak in mogočen rod. Malokje se nahajajo tako številne in obsežne grajske razvaline kot v naši okolici. Skoro na vsakem strmem hribu, vzdigujočim se iz ravnega polja, zapazimo staro, sivo zidovje, katero še sedaj v razpadu kaže nekdanjo mogočnost in slavo.

Izmed vseh gradov je še najboljše ohranjen Važenberški, katerega razseženost in primeroma še dobro ohranjeno zidovje napravi na gledalca impozanten vtis.

Večkrat ob nedeljah popoldne me pelje pot na izprehod na grajske razvaline, v tiho

Pismo:

1. Prosta naloga iz lastnega življenja kandidata ali pa opis kakšne slike iz nazornega nauka.

2. Prosta ponovitev prebranega s svojimi besedami.

3. Štiri računске naloge z besedilom s celimi števili.

Izkušnja se prične 30. junija ob 8. uri zjutraj v gimnazijskem poslopju, kamor morajo priti vsi kandidati ob določeni uri. S seboj morajo prinesiti peresnik in svinčnik; papir in pivnik se razdeli pred izkušnjo proti vplačilu 500 kron. Izkušnje so brezplačne.

POLITIČNI PREGLED

Zdravstveno stanje dr. Seipela se vidoma boljša. Bolnišnica je pogosto oblegana obiskovalcev in množico, ki se zgraža nad atentatorjev činom. Vsak dan dobiva vse polno cvetic; ena kmetica mu je prinesla veliko konvo (karglo) mleka. Dne 4. t. m. so se od 9. do 10. brale po vseh cerkvah na Dunaju sv. maše, da bi zopet ozdravel; isto uro so bile zaprte vse trgovine. Dne 7. t. m. se je vršil že ministrski svet v bolniški sobi dr. Seipela. Kaj je Seipel za Avstrijo, kaže prav jasno to, da so vrednostni papirji na borzi takoj padli.

Koroški deželni zbor je zboroval dne 3. t. m. popoldne. Predsednik dr. Fattinger je uvodoma v imenu deželnega zbora izrekel državnemu kanclerju dr. Seiplu povodom atentata iskreno sočustvovanje in željo, da čim prej ozdravi. Nato je prišel na vrsto zakonski načrt o javnem skrbstvu za hiralce. Glasom načrta pripada uprava javnih hiralnic deželi, plačilo oskrbovalnih stroškov pa občinam. Hiralci, ki so za svojo okolico nevarni, se morejo tudi proti njihovi volji spraviti v zavod. Zakon je bil sprejet.

Avstrija. Pretekli teden se je govorilo samo o napadu na dr. Seipela, ta teden pa se je preneslo težišče interesa v Ženevo, kjer zboruje Društvo narodov, ki bo sklepalo o našem normalnem proračunu in razorožitvi. Vlada se je morala zadnji trenutek podvizati, da reši še zadnje točke, ki jih zahteva ženevski protokol in pokaže Društvu narodov, da ji volje ne manjka. Glavni odbor je zadnje dni svršil težko delo. Med drugimi je soglasno sprejel normalni proračun, ki se je predložil Društvu narodov in ki izkazuje 533 milijonov zlatih kron dohodkov in 520 milijonov zlatih kron izdatkov. Ker sloni proračun na dosti višjih številkah kot bile določene po Društvu narodov, je odvisno sedaj od Društva narodov, ali ga bo sprejelo in spremenilo tozadevni odstavek ženevskega protokola ali ne. Našo državo zastopata dr. Grünberger in dr. Kienböck. Zadnji čas se je sprejel tudi zakon o delitvi davkov: dunajska občina je dobila ugodnosti pri nekaterih drugih davkih, kakor pri davku za zgradbo stanovanjskih hiš. — Preteklo nedeljo je bila v Gradcu slavnost bivših vojakov „železnega kora“. Med mašo na prostem je prišlo do spopadov z invalidi in delavci. Govori se o 100 ranjenih. Deželnega glavarja so invalidi obmetavali s kamenjem. Slična slavnost v Linzu je potekla mirno.

Nemčija. Dr. Marks je predstavil staro vlado kot novo. Njegov program je znan že od prej; zato je bila vladna izjava dokaj kratka, opirala se je samo na Dawesove reparacije. Seja je bila zelo burna. En komunist je bil vsled tega izključen in je pobegnil v Moskvo. Večina skupščine je vladno izjavo glede zunanje politike odobrila, a vprašanje je, ker zastopa vlada samo manjšino in se bo mogla vzdržati samo, ako jo bodo socialdemokrati podpirali, ali bo mogoče spraviti 2/3 večino skupaj, da se sprejmejo potrebni zakoni, ki jih navaja poročilo strokovnjakov. Tedaj bi se moral rajstag razpustiti. Kakor znano, nacionalisti niso hoteli sprejeti Dawesovih predlogov. Vsled tega so došli iz Angleške glasovi, ki so svarili pred nacionalno vlado.

Meščanska vojna v Albaniji je v polnem teku. Uporniki so napadli Valono in Skadar ter

zmagali, povsod so se vršili poulični boji. Orožništvo Tirane je prešlo sklenjeno v vstaški tabor. Vstaši so Redžeb Šaja proglasili za predsednika alb. republike, dosedanji regent in ministri so pobegnili v Italijo. Vlada je uporniški ultimatus sprejela ali vstaši svojega pohoda kljub temu niso ustavili. Italija in Jugoslavija smatra bratomorno meščansko vojno v Albaniji za notranji spor ter ne bosta posegli vmes. Sicer pa je vse to gotovo samo delo italijanskega intriganstva na Balkanu. Vstaši so Italijanom naklonjeni, to pove mnogo.

Državni udar v Rumuniji? Pretekli teden so se vsi listi prav živahno bavili z Rumunsko in prevratom, ki bi ga imel povzročiti bivši min. predsednik, general Averescu. Primarširal je s 50.000 pristaši v Bukarešto, vrgel vlado nasilja, goljufij in korupcije ter stavil sed. min. predsednika pred sodišče, tako se je pisalo. Izkazalo se je, da so vse te vesti raztrosili borzni špekulanti. Sicer pa bi se prav nič ne čudili, ako bi prišlo do vstaje, ker vlada v Rumuniji ravno tako nasilje, kakor v nekaterih balkanskih državah.

Francoska vladna kriza je dosegla vrhunec in se bo rešila še te dni. Herriot je odklonil sestavo nove vlade, za njim več drugih oseb in tudi Marsalova vlada bo živela samo par dni, ker je nobena stranka leve noče podpisati. Ker je sestava nove vlade nemogoča do tlej, dekler ostane Millerand predsednik republike, se bo moral pritisku udati in odstopiti, čeravno je bil izvoljen za 7 let.

Amerika. Ameriški senat je odklonil predlog o posojilu 10 milijonov dolarjev Nemčiji, istotako predlog o pomožnem posojilu Nemčiji. V Nemčijo se je poslala posebna komisija, ki se bo pogajala z vlado o zasebnih dolgovih, ki jih imajo Amerikanci v Nemčiji in ki znašajo okrog 50 milijonov dolarjev. Samo za izkoriščanje petrolejskih vrelcev v Rumuniji med vojno po generalu Mackensenu zahteva petrolejska družba 12 milijonov dolarjev.

Amerikanski izseljeniški zakon. Amerika je s posebnim zakonom prepovedala priselitev Japoncev. Ta nastop Amerike proti Japonski je tamošnje prebivalstvo skrajno razburilo ter se smatra, da se gre tukaj za boj rase proti rasi. Japoncev se je vsako leto izselilo v Ameriko okrog 300.000. Diplomatični odnošaji so se prekinili in nekateri amerik. listi govore že o vojni nevarnosti. Pravijo, da bo Filipine, amerikansko otočje med Kitajsko in Avstralijo, sicer lahko odvzeti, a nazaj dobiti jih ne bo tako lahko, ker amer. ladje ne bodo mogle skozi jap. mine. Trgovci nočejo prodajati amerikansko robo, prebivalstvo jo zamuje, tedaj bojkot. amer. misijonarji dobivajo grozilna pisma. Zaznamovani je že več protestnih zamorov. Amerikanci se pozivljajo, da ta korak se enkrat dobro premislijo. Japonska vlada je poslala oster protest, ki seveda nič ne bo zalegel.

Ruski sporazum s Kitajsko. Vest, ki je došla iz Pekinga, da je kitajska vlada priznala de jure (pravno) moskovsko sovjetsko vlado, je važna politična novost. Priznanje s strani pekinške vlade je dokaz, da sovjetska politika na daljnem vzhodu vedno bolj uspeva. Rusija in Kitajska sta se sporazumeli v številnih gospodarskih vprašanjih, zlasti v sporni zadevi glede kitajske vzhodne železnice, čije uprava preide v rusko oblast. Sovjetska vlada je priznala kitajsko oblast nad skrajno Mongolijo in je odtam umaknila svoje čete.

MI IN ONI

Iz spodnjega Roža. V „Freie Stimmen“ dne 30. maja se nek dopisnik zopet prav lažnivo zaletava v naše slov. igre. Trn v peti mu je bila prireditve „Miklove Zale“ pri Cingelcu v Glinjah. Posebno se zgraža nad tem, da se godi Slovincem na Koroškem tako dobro ter bi najraje prepovedal vsako gibanje s slovenske strani. Čudimo se le, da list, ki se šteje za glasilo celovške meščanske stranke, prinaša dopise, ki so polni hujskarij ter od prve besede do zadnje zlagani. Kljub temu, da je vedel in poznal vsakdo, da so prireditelji le šentjanski igralci, pišejo „Štimce“, da so bile za to pri-

tegnjene vse moči spodnjega Roža. Gotov trgovec iz Porovelj je dal na razpolago tov. avto, s katerim so se peljali igralci v Glinje, a „Štimce“ zopet trdijo, da se je s tem vlačilo obiskovalce zgor. Roža k Cingelcu. Napadajo seveda tudi našega g. poslanca, da je izbral to priliko za političen govor. Vidi se, kako potrebne bi bile tudi za naše nemškutarje slovenske šole, ker potem bi gotovo vedeli razloček med zgodovinskimi in političnimi govorom. Tudi drugo osebo niste dobro razumeli. Dotičnik je orgeše le hvalil, da so tako lepo omikani, da pridejo poslanca vsakokrat sprejemati; kadar dojde v borovejski okraj. Omenil je samo razloček, da ga nemškutarji sprejmejo mesto s prijaznim pozdravom le z gummiknutelni in revolverji. O, vemo zakaj tako hinavsko zavijanje. Isti dan kot pri Cingelcu je bila tudi v Resniku pri Borovljah neka „Denkmal-Enthüllung“. Pri nas natlačeno polno, a tam prazno! Če gredo ljudje raje na pošteno slovensko zabavo kot na nemškutarski Rummel, potem radi verjamemo, da vam ni vse eno. Ako so vam ljubše vaše prireditve s pijančevanjem, razuzdanostjo in pretepom kot naše poštene igre, potem pojdite tja, nas pa pustite v miru. Nedelja dne 18. majnika pa ostane za nas Slovence dan prave manifestacije spodnj. Roža. Toliko ljudi še ni videla velika in lepa Cingelcova dvorana. Vsa čast vam, šentjanski igralci! Slovenci pa smo ponosni, da v naših ljudeh še živi duh starih Rožanov, da še živi v njih ljubezen do naše domovine in milega slovenskega jezika.

DOMAČE NOVICE

Prihodnji številki priložimo položnice vsem naslovnikom brez izjeme, da takoj plačajo naročnino za tretje četrtletje v znesku 10.000 K. Kdor je naročnino plačal že za dalje časa, naj položnico shrani ali pa odda komu drugemu, da si list naroči. Da ne bo zopet nepotrebnih terjatev, dela in stroškov, prosimo, da naročniki o pravem času poravnajo naročnino. Onim, ki dolgujejo naročnino še za drugo četrtletje, list s 1. julijem brezpogojno ustavimo. Naročnino je plačati vedno naprej.

Uprava „Kor. Slovenca“.

Bilčovs. (Občinski lov.) Ko smo že enkrat prav na široko opisali v našem listu, kakšne križe imamo z našo jago, moramo danes tedaj dano obljubo, da o izidu stvari še poročamo, izpolniti. Predvsem moramo reči, da je tam, kjer se proti komu vse zakolne, le težko kaj doseči. Sklep obč. odbora je bil, da se odda lov domačemu društvu v najem, toda glej, deželna vlada je ta sklep razveljavila in naš lov je bil oddan dne 1./VI. 1924 potom dražbe v najem. Dražba se je končala z najvišjo ponudbo domačina gosp. Mihaela Krajnerja, pd. Lenartiča v Kajzazah. Lov je torej njegov in vsa čast mu, da se je tako krepko držal! Čudno je to, da je bila jaga na dražbi vredna blizu 14 milijonov, dočim ni bil naš lov od celovškega glavarstva v prilog Gsellmanna računani niti cel milijon. Se vidi, kako znajo kup držat, pa je pravično ali ne.

Ziljska Bistrica. (Prihod novega č. g. župnika.) V sredo pred binkošti je dospel sem spremljan od č. g. Ivana Meierhoferja naš novi župnik č. g. Al. Skrinar. Sprejem je bil jako lep. Dobro ljudstvo je napravilo dva slavoloka, enega na spodni vasi, kjer je čakala šolska mladina z učitelji, občinski odborniki z župnikom in ljudstvo iz spodnje vasi. Pri drugem slavoloku z napisom „Slava mu, ki pride v ime-nu gospodovem“, pri kapelci pod cerkvijo je čakal č. g. Franc Katnik, župnik v p., načelnik izobraževalnega društva g. Fran Krigl, zastopnik vasi Zahome, g. Koren, cerkveni ključar za Zahome, g. Potočnik, in veliko ljudstva iz gorenje vasi in Zahomca. Kriglova hčerka pozdravi s prisrčnimi besedami č. g. župnika in mu izroči krasen šopek cvetic, darovanih od vrlih zahomskih deklet. Med zvonjenjem in grmeajem topičev se pomika dolga procesija proti cerkvi, kjer so bile litanije z blagoslovom. Dal Bog, da bi bil č. g. župnik med nami srečen in zadovoljen.

Ziljska Bistrica. (Strela.) V četrtek pred binkošti je bila v tukajšnji okolici strašna nevihta. Strela je udarila v Steselnov hlev in ubila tam eno kravo. Velika sreča je bila, da ni nastal požar, v slučaju požara bi bila v grozni nevarnosti spodnja vas: tam stoji hiša pri hiši in vse so z deskami pokrite.

Št. Primož v Podjuni. Tukaj sta se poročila dne 2. t. m. oba Rudmaževa sina in sicer Miha Hribernik z gdč. Anico Hobel, pd. Picejevo, Tiča pa z gdč. Marico Hus, pd. Husovo v Gluhem lesu. Bilo srečno!

Št. Peter v Rožu. V ponedeljek 2. junija se je poročil tukaj g. Janko Miklavčič, pd. Vovrič, posestnik v Gorinčičah, z gdč. Ano Lepušic, pd. Mežnarjevo iz Št. Janža. Ženin in nevesta sta člana našega Izobraževalnega društva. Želimo jima srečo in blagoslov v zakonskem stanu!

Galicija. „Umrli je mož, kje tak je še med nami?“ Dne 20. maja smo pokopali moža, katerega spomin ne bo lahko izginil iz spomina galjskih Slovencev. Šimen Rožar, pd. Rožar, je po dolgi bolezni izdihnil svojo blago dušo. Kako je bil spoštovan, je pričal njegov pogreb. Med žalostnim plakanjem zvonov ga je spremljalo ogromno število žalujočih k večnemu počitku k našim pradedom na pokopališče. Z njim smo izgubili korenino slovenskega življa v Galiciji. Rajni je bil ustanovitelj naše hranilnice in posojilnice in velik dobrotnik ubogih in cerkve. Leto pred njim je umrl njegov brat J. baron Rožer-Rat, ki kljub visoki stopnji ni prikrival svoje slovenske narodnosti, in zdaj krije zemlja tudi že Šimana. Pred hišo so mu pevci zapeli v slovo žalostinko „Nad zvezdami“. Da, nad zvezdami naj ti bo, nepozabni nam Šiman, Bog plačnik za tvoja dobra dela, za tvoj trud in ljubezen do slovenske domovine!

ČEBELARSKI VESTNIK

Poročilo opazovalne postaje Dobrla vas.

Z majnikom je zopet začela opazovalna postaja v Dobrli vasi delovati. Mesec maj ni bil tak, kar bi si mogoče čebelar pričakoval. V prvi tretjini meseca je medila črnica, ali paša je trajala samo par dni. Panj je pridobil na teži 240 dkg. Dne 7. majnika je tehtnica pokazala 160 dkg. V drugi tretjini meseca je cvetelo sadje, a prehitro odcvetelo, panj je pridobil 320 dkg. Največji prirastek v celem mesecu je bil 13. maja — 180 dkg. Zadnja tretjina je bila slaba, le zadnji dnevi so dali 195 dkg dobička od akacije in travniških rož. Panj je tako pridobil v celem mesecu 755 dkg, pravzaprav malo v primeri s pašo v cvetečem mesecu majniku. Saj je sadje tako lepo cvetelo, da se je videla vsaka hiša, vsaka vas v krasnem cvetju, narava sama jo je lepo okinčala.

Panj je močen in je sedel v začetku meseca na 10 AŽ satnikov, ob koncu meseca je pa obsedel 14 AŽ satnikov in 2 AŽ satnici sta bili v delu. Srednjemesečna toplina zraka je bila 16° C. Izletnih dni je bilo 29, deževnih 10, oblačnih 8, pol jasnih 16, jasnih 7. Večinoma so vladali bolj južni in zapadni vetrovi.

Rojev je bilo malo. Mnogi čebelarji tožijo, da so se ponesrečili, veliko jih je tudi ušlo. Prvi roj, dne 30. aprila, je imel Lovro Prajnik v Grabalji vasi.

Bilčovs. (Občni zbor čebelarke podružnice.) Dne 1. junija t. l. so se zbrali čebelarji iz občin Bilčovs in Zg. Vesce pri pd. Plavčevem čebelnjaku, kjer se je vršil občni zbor čebelarke podružnice. Člani se zborovanja sicer niso udeležili polnoštevilo, ker se je občni zbor vršil po sv. maši in mnogi so morali hiteti domov, da jim kak roj ne uide. Vendar kljub temu je bila udeležba dovoljna. Članov šteje podružnica 32. V splošnem se je čebelarstvo pri nas zelo razširilo, skoro večina hiš ima svoje čebelnjake. Da bi dal Bog prav dobro leto, potem se bodo naši čebelarji pač z veseljem lotili jeseni porezovanja, kar jim iz srca želimo. Pri volitvi odbora je bil izvoljen stari odbor, Tone Kuriselo kot predsednik. Izmed članov sta to leto umrla 2, za katera plača podružnica sv. mašo, katere se udeleže vsi člani. —

Zvezni kancler dr. Ignac Seipel.

Letos se je pri nas v prav mnogih krajih pojavila griža, kar je mnogim čebelarjem v zelo občutno škodo, ker ni rojev. Na občnem zboru je g. J. Ogris v kratkih besedah opisal življenje čebel, nekatere njih sovražnike in bolezni ter končno še v čem so nam čebele vzgled. — Končno še kličemo vsem slovenskim čebelarjem širom Koroške čebelarji pozdrav! Čebelarji iz Bilčovsa in Zg. Vesce.

GOSPODARSKI VESTNIK

Zatiranje travnih sneti.

Ne sejmo žita na polja z vlažno, senčno in pred vetrom zaprto lego s slabim odvodom vode. Za pomladno setev podorjimo že jeseni hlevski gnoj, ker posebno neobdelan gnoj spomladi podorjen zoritev žita zadržuje. Od umetnih gnojil rabimo predvsem fosfornokisla gnojila, toraj različne fosfate, ker ta zoritev najbolj pospešujejo. Sejmo žito zgodaj spomladi, da bo imela rja poleti manj časa, da se razpase. Priporoča se setev s sejalnim strojem, ki polaga semena v zemljo v vrstah. Ker rja preide tudi od srnice in stoklasa na rž in ječmen in tudi od nekaterih drugih poljskih plevelov, je zatiranje plevela tudi iz rastlinskozdravstvenega stališča nujno potrebno. Najvažnejše pa je, da sejmo žitne vrste, ki so proti rjam utrijene. To je pa že naloga dežele, ker se posameznik ne more baviti s poizkusi.

Poljedelska orodja.

Za obračanje, rahljanje in mešanje zemlje imamo ralo, plug, kultivator, ekstirpator, nakolesnik (Hake) in brano. Z ralom smo rili po zemlji, jo potisnili v stran, a je s tem nismo popolnoma obračali in tudi ne preveč dobro mešali. Radi tega smo se pred desetimi leti oprijeli obračalnega pluga (železnega rala), ki zemljo bolje obrača, rahlja in meša.

Pri nas Slovencih malo znano orodje je pa kultivator, ekstirpator (lat. ekstirpare pomeni: pleti, ruvati) in nakolesnik (Hake). Pa tudi ta orodja niso nič manj važna kot prva.

Kaj je kultivator? Ralo, ki ima več malih ravnikov (lemežev). Ker ima veliko malih ravnikov, ne moremo sicer z njim riti zemljo globoko, tem širša je pa njegova delovna širina. S kultivatorjem obdelujemo sicer samo zgornjo plast zemlje, ali zato pa tem več površine kakor pa s plugom v isti dobi.

Večina naših gospodarjev je že prišla do prepričanja, da jesensko oranje celine (naranja) za rž ni dobro, ker je rž na preveč zrahljani zemlji lahka, ako pa pustimo ovsišče preveč dolgo neobdelano, tedaj zarase plevel. To pa lahko zabranimo s kultivatorjem ali ekstirpatorjem. Če razrijemo s kultivatorjem takoj po žetvi zemljo, se ne bo mogel več razširati plevel, ker smo mu podrezali korenje. Dosegli smo s tem pa še drug, nič manj važen uspeh: pretrgali smo vez med zgornjo zrahljano in spodnjo stlačeno plastjo. Vsled tega spodnja plast ne bo mogla več tako hitro izhlapevati vlage.

Da vam bolj nazorno razložim izhlapevanje zemeljske vlage, navajam en primer: Prerežemo-li senj svetilke počez, da drži samo še majhen del oba dela skupaj, bo začela svetilka slabše goreti, ker vleče senj petrolej iz svetilke samo po neprerezanem delu. Slično je pri zemlji. Zemlja vleče vlago tam, kjer je stla-

čena. Vlaga pride do razrahljane zemlje, zadržuje zrak in zrak v razrahljani zemlji se kmalu napolni z vlago. Primerjamo ga lahko jutranji megli. Zrak je tedaj našičen z vlago in varuje na ta način najbolj spodnjo plast pred izhlapevanjem oziroma izsušenjem. Tako smo prišli do tretje prednosti kultivatorja. Ako nastopi suša, bi popolnoma izsušeno zemljo težko orali. Kultivator se da tudi izvrstno uporabiti za spomladno setev. Za spomladno setev moramo seveda naorati že jeseni. Spomladi potem lahko zgodaj zrahljamo sesedeno oranico in zgodaj sejemo.

Razlika med kultivatorjem in ekstirpatorjem je samo ta, da ima ekstirpator bolj ravne ali popolnoma vodoravne lemeže, ki delujejo v zemlji kot vodoravno vlečeni noži in služijo v prvi vrsti podrezavanju in zatiranju plevela, dočim kultivator v prvi vrsti za rahljanje zemlje.

Tretje pri nas še malo znano orodje je nakolesnik (Hake). Napravljen je po istem načelu kakor kultivator ali ekstirpator, samo da je namenjen za obdelavo zemlje med vrstami okopavin: krompirja, koruze, pese itd. Zato ima gotovo širino, ki je ali stalna ali pa premična.

Ker se nakolesnik ne rabi tolikokrat, zaostoval bi za manjše vasi en sam. Okopavine moramo trebiti plevela in jim rahljati zemljo. Te je prvi pogoj uspevanja zlasti pri krompirju. Šele potem, ko smo okopavine z nakolesnikom že dvakrat okopali, naj sledi obarjavec. M. A.

Tržne cene v Velikovcu dne 28. maja 1924.

Žito: pšenica 3100—3200, rž 2700—2900, ajda 2400—2500, ječmen 2900—3100, oves 2800 do 3000 K za kg. Živina 10—12.000, svinje 26.000 do 30.000, ovce 5600—7500, teleta 12—13.000 kron za kg.

Dunajski trg. Živina: voli 12.200—18.500, biki 12.500—16.000, krave 12—15.000, teleta 19—26.000, jagnjeta 7—14.000, ovce 7—13.000, mesne svinje 19—24.000, pitane 18—21.000, klavni konji 5500—11.000 K za kg žive teže; zaklana teleta 19—30.000, jagnjeta 10—20.000, kozlički 10—20.000, koze 6—10.000, ovce 6000 do 18.000, mesne svinje 22—30.000, pitane svinje 22.500—26.000 K za kg. Konji: lahki vprežni 4—12 milijonov, težki 6—14 milijonov, kočijaški 4—12 milijonov K. Meso: goveje 20—48.000, zmrznjeno 16—25.000, telečje 20 do 46.000, zrezek 52—68.000, ovčje 20—30.000, kozje 10—18.000, svinjsko 28—48.000, prekajeno 36—50.000, kozličje 22—30.000 K za kg. — Jajce komad 1350—1600 K. Čajno maslo 70.000 do 80.000, slanina 22.000, domača mast 36.000 do 38.000, olje 22—28.000 K za kg. Sadje: češnje 14—20.000, jagode 50—60.000, jabolka 14—26.000, orehi 14—20.000 K za kg. Zelenjava: lanski krompir 1200—2200, letošnji 4600 do 8000, zelen fižol 20—28.000, zelje 6500—9600, hren 12—32.000, špinača 3400—8000 K za kg. Krma: sladko seno 120—155.000, kislo seno 80—120.000, detelja 105—165.000, slama 110 do 120.000 K za q.

Borza. D u n a j, 10./VI. Dolar 70.460, milijarda nemških mark 16,30, funt šterling 304.500, franc. frank 3545, lira 3090, dinar 835, poljski zloti 136,30, švic. frank 12.360, češka krona 2062, ogrska 0,71 avstr. kron.

Curih, 10./VI. Avstr. krona 0,008012, dinar 6,85, ogrska krona 0,0061, franc. frank 28,50 centimov.

ZA SLOVENSKE GOSPODINJE

Moka. Med rastlinskimi živili so najboljša ona, ki imajo v sebi mnogo škroba. Kdor hoče imeti torej tečno in zdravo hrano, mora uživati tako rastlinsko hrano, ki se dobiva iz nje moka. Moka je v žitu, v krompirju in v socivju. Moka ima v sebi mnogo škroba in beljakovine, torej vsebuje toplotvorne in krvotvorne snovi. Vse vrste moke pa niso enako hranilne in celo ista vrsta ni vedno enako hranilna. Hranilnost moke je odvisna od rastline same, še bolj pa od načina, kako se moka proizvaja iz žita. Škrob je bolj v sredini žitnega zrna; le pivo, ki je najbolj redilno, pa je pod semensko kožico in v kožici sami. Kadar se žito melje, se odloči kožica od jedra in pride v otrobe. Kolikor več otrobov se izloči iz moke, toliko bolj bela je,

SLOVENC!**Pomnite, da smo bili mi prvi na Koroškem.**

toda obenem manj hranilna. Zato je tudi črn kruh hranilnejši nego bel. Ali ne samo, da je kruh iz nerazotrobljene moke bolj tečen, rego je tudi lažje prebavljiv. Otrobi imajo namreč to svojstvo, da pomagajo moko kemično pretvarjati; zato pospešujejo prebavljanje. V sebi imajo snovi, ki izpreminjajo škrob v sladkor. Moka se jako rada pokvari, zato jo je treba večkrat premešati in prezračiti. Suha moka je redilnejša nego vlažna. Dobra moka je rumenkasto bela, med prsti se čuti suha in čvrsta ter škriplje. Kadar kupuje gospodinja moko, naj torej skrbno pazi, da bo imela ta svojstva.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Na dunajskem kolodvoru so tatovi vlomili v blagajno in odnesli 500 milijonov kron. — Vsled zvišanja mezd tiskarskemu osebju za 10% in podražitve papirja kakor drugih tiskarskih potrebščin, je večina listov zvišala naročnino. — Na Angleškem so dobile ženske volilno pravico. — V angleški spodnji zbornici se je govorilo o predoru med Francosko in Angleško pod morjem. Ta načrt obstoja že dolgo. — Narodna banka je zvišala obrestno mero od 9 na 12 odstotkov. — V Nemčiji so odslovili do 1. aprila 1924 396.858 uradnikov ali 25%; s tem si prihrani država 421 milijonov zlatih mark. — V Madridu na Španskem je prenehal izhajati list „Solidaridad Obrero“, ker je vlada zaprla vse uradnike in celo osebje lista, skupaj 56 oseb. To bo menda edini slučaj take vrste v Evropi. — Na Vipavskem in v Furlaniji je divjalo pretekli teden strašno neurje s točo, ki je vse popolnoma uničilo. — Eksplozija pri Bukarešti je zahtevala 97 človeških žrtev in sicer 70 vojakov, 7 oficirjev in 20 civilistov. V zrak je zletelo 20 skladišč za artilerijsko in 29 skladišč za pehotno municijo. — Vsak teden še trešči v zraku kak zrakoplov v drugega.

Vilice. Vilice, ki jih rabimo pri vsaki jedi, so iznajdba novejšega datuma. V srednjem veku so ljudje ta važni pripomoček bridko pogrešali. Odkrili so vilice šele v 17. stoletju. V srednjem veku do časov Luja XIV. so ljudje vse jedi razven juhe nosili v usta z roko. Kuharji so seveda že v kuhinji razsekali meso na drobne koščke, da jih ni bilo treba na mizi rezati. Tudi na dvoru so pri gostijah jedli s prsti. Ko je bila taka gostija pri kraju, so prinesli sluge bokale z vodo in skledo in gosti so si umili roke ter si jih otrli z obrisačo. Bokali za vodo so bil v tistih časih na dvoru iz srebra. Pisateljica George Sandova je pozneje hotela oživeti to modo, pa se ji ni posrečilo. Bokal z vodo za umivanje rok je izginil z jedilne mize za vedno.

Velikan. V Londonu živi človek, ki je visok 2 m 80 cm. Doma je v Amsterdamu. Že kot deček 7 let je meril preko 2 metra. Za zajutrek sne 15 jajc, tri porcije osušenih rib, velik kos mesa in izpije osem skodelic čaja.

Za doto 37 otrok. V Kufsteinu na Tirolskem se je te dni poročil kmet Daniel Falger z vdovo Pöschl. Ženin je star 62 let in je pripeljal s seboj v novi zakon 21 otrok iz svojega prvega zakona, nevesta pa je stara 59 let in je pripeljala možu za doto 16 svojih prvozakonskih otrok. Na ženitovanju je bilo navzočih 180 oseb samo iz ožjega sorodstva ženina in neveste.

DROBIŽ**Slovani o Nemcih.**

(Pregovori in prislovice.)

Že v pregovorih in prislovcih starih Rimljanov in Grkov so bil razni narodi predstavitelji posebnih, navadno ne baš lepih lastnosti. Pri modernih narodih je takih pregovorov in prislovc še mnogo več. Seveda manjka v njih pogostokrat podlaga opravičenosti

toda ljudski dovtip se v svoji reski zajedljivosti in odkritosrčnosti prav malo briga za to, ali je prislovica dotičnemu narodu všeč ali ne. Vsekako je zanimivo, kako sodijo slovanski narodi v svojih pregovorih in prislovcih o svojih sosedih Nemcih. Da nam pa Nemci v tem pogledu ne ostajajo ničesar dolžni, je jasno. —

Tako pravi Čeh: Nemko v hlev, Čehinjo v kuhinjo, Francozinjo pa v posteljo! — Poljak meni: Hudič je Evo zapeljal po italijansko, Eva je zapeljala Adama po češko, Bog Oče jima je odpovedal raj po nemško, a angel ju je izgnal po madžarsko. — Neki rusinski pregovor veli: Kjer je Nemka, tam je hinavstvo, kjer je ciganka, je pa tatvina.

Lužiški Srb pravi: Smeji se kakor bedasti Nemec. — Poljak trdi o človeku, ki ni baš bistre glave: Ti si kakor Nemec, ki ne razume ničesar pametnega.

Rus trdi, da si vselej olajša srce, kadar lahko prekolne Nemca, a pravi tudi, da se Nemec povsod prime kakor vrba in da Bog vzgaja ljudi, a vrag Nemce.

Čech pozna „nemško miš“, Slovak označuje žabo za „nemškega raka“ in v mnogih čeških vaseh pravijo osatu „nemška roža“.

Naš Hrvat se roti, da je boljše turško prijateljstvo nego nemška ljubezen. — Hanak se ponosno bje po prsih: Mi smo mi, a Nemec je Nemec. — Čeh iz kraljevine toži: Nemec bo privoščil Čehu, kadar se bo gad na ledu grel. — Ruska prislovica svari: Nemški rod ne privošči Slovanom ničesar, ali vendar je ruska politika še vedno lezla v nemško past. — Tudi Poljak energično poudarja: Mir Poljaka z Nemcem je mir ovce z volkom. — Čeh brezupno sodi: Mol v dragoceni suknji, živa riba na kopnem, volk med ovcami, študent med dekleti, kozel na vratu, a Nemec kot svetovalec med Čehi, to ne pomeni nič dobrega. — Kaj pa pravi Slovenec o Nemcu? Nemec je od hudiča, se še včasih čuje in pomeni, da se Slovenec Nemca boji. Nemec je bil Slovencu gospodar in mu je znal viliti takšno suženjsko pokornost, da se naš človek ni upal niti norčevati se iz Nemcev.

Kadar zaide Poljak v družbo, kjer se govori v drugem jeziku ali o rečeh, ki so mu nerazumljive, tedaj potoži prijatelju: Sedel sem tam kakor pri nemški pridigi. — Ta prislovica ima nekaj zgodovinske podlage. V Marijanski cerkvi v Krakovu je bila namreč v starih časih nemška pridiga. Šele kralj Zigmund I. jo je leta 1537. odpravil in Nemcem odkazal za službo božjo malo kapelo sv. Barbare.

Nemec sodi o Slovanu takole: Kamor pride Slovan, se trese pred njim žebelj v zidu. — Slovan pa mu odgovarja: Res je, žebelj se trese, ali kamor pride Nemec, tam žebelj iz zida sploh takoj izgine. — Bavarski Nemec, ki ni hud samo na Slovane, temveč tudi na svoje sorojake, pravi tole: Poljak je zlodej, Prus izdajica, Čeh krivoverec, Švab pa blebetač.

Takih pregovorov in prislovc, v katerih se izraža nezaupanje in mržnja proti Nemcem, ne poznajo samo Slovani, temveč tudi drugi evropski narodi. Seveda ne drži vse, ker imajo Nemci tudi dokaj lepih lastnosti, kateri bi si mi Slovani prav lahko vzeli za vzor, kakor pridnost in vztrajnost. Le nadutosti in ošabnosti, ki je Nemce v svetovni vojni upropastila, ne posnemajmo!

Listnica upravnštva.

P. K., Bilčovs. Plačan do 21. dec. 1924. — **Čebulc.** Ker ni bilo pripombe, smo prišteli naročnini. Bomo objavili. Ostalo ugodili, vendar ne pričakujemo uspeha. Štev. 47. smo slučajno še našli. — **Naročnikom v Jugoslaviji** smo poslali opomine. Sedaj prihajajo z raznih strani pritožbe, da izpiski niso točni. Ker je prešla uprava šele pred mesci v druge roke, smo se mogli opirati samo na to, kar je zapisano. Ne čudimo se, da so se pri obstoječih razmerah dogajale nerednosti, ki jih bomo poizkusili popraviti. Ker ima vsak naročnik še svoje privatne beležke, naj blagovoli kontrolirati in poravnati dejanski dolg ter nas mogoče o tem obvestiti. Prosimo naše cenj. naročnike, da nam oprostite.

Koroškega Slovenca!

Čitajte in razširjajte

Mojstrovsko čelo in gosli

68

išče in kupi **Josip Háša**,
Wien V., Margaretenplatz 6.**Izjava.**

Podpisana izjavljam, da je vest, ki sem je razširila o komisarju carinske straže, Josipu Bergerju, neresnična.

Ob enem se zahvaljujem imenovanemu, da je odstopil od tožbe.

V Globasnici, dne 29. maja 1924.

Rosina Ferrá.

Razglas.

Županstvo v Selah naznanja, da se da

občinski lov

potom javne dražbe za dobo 5 let v najem. Lov sestoji iz 4 lovišč, v skupni površini 1553 ha 43 a 63 m², ki se morejo vzeti posamič v najem.

Izključna cena je za
lovišče Sred. Kot 100 zlatih kron,
" Sele—Cerkev 80 " "
" Šajda 45 " "
" Freibach 75 " "

Vložnina znaša 10% izključne cene. Dražba se vrši na Kres dne 24. junija 1924 dopoldne ob 10. uri v občinski pisarni. Podrobnosti se izvejo pri občinskem uradu v Selah in pri okrajnem glavarstvu v Celovcu.

Županstvo v Selah, dne 3. junija 1924.

Župan:

Ferdinand Pristovnik.

Vabilo

na

občni zbor

„Slov. čitalnice v Glinjah“, ki se vrši v nedeljo, dne 22. junija 1924. Začetek ob 3. uri.

Vspored.

1. Poročila.
2. Volitev novega odbora.
3. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Vabilo.

Svečani igrajo dne 22. junija 1924 ob 3. uri popoldne pri Hajnzelnu v Ledenicah igro

Lumpacij Vagabund

s sodelovanjem pevskega zbra iz Sveč. V slučaju slabega vremena se igra 14 dni pozneje.

Zgornji Rožani vsi v Ledenice!

Zbirajte za tiskovni sklad!